

Göran Ingebrand, goran.ingebrand@dom.se, 063-15 06 24

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Yttrande över Betänkandet Se barnet, SOU 2017:6

(Ju2017/01226/L2)

Östersunds tingsrätt har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet. Utifrån de utgångspunkter som tingsrätten särskilt har att beakta lämnas följande synpunkter.

1. Sammanfattning

Utredningen har gjort en ambitiös genomgång av 2006 års vårdnadsreform och de frågor som hänger samman med denna. Tingsrätten delar utredningens förslag i de flesta frågor men vill göra nedanstående påpekanden.

2. Förslag som tingsrätten helt instämmer i

Många av de förslag som utredningen lägger fram instämmer tingsrätten helt i och finner också att utredningens motiveringar är riktiga. Det gäller i första hand följande förslag

- Informationssamtal som förutsättning för att väcka talan.
- Informationssamtal inte nödvändigt om det föreligger särskilda skäl, såsom våld inom familjen, parter utomlands, bortavarande parter.
- De föreslagna forumreglerna är utformade på ett ändamålsenligt sätt.
- Att interimistiskt beslut om vårdnad normalt inte ska fattas vid första sammanträde.

- Barnets åsikt istället för inställning ska inhämtas.
- Gemensam vårdnad mot föräldrarnas vilja ska kunna bestämmas.
- Den nya formuleringen där föräldrarnas förmåga att sätta barnets behov framför den egna konflikten och ta gemensamt ansvar för barnet istället för samarbetsförmåga betonas.
- Domstolens möjlighet att flytta över vårdnaden till en tillfällig vårdnadshavare i de situationer som tas upp i utredningen.
- Socialnämndens möjligheter att höra barnet utan föräldrarnas tillstånd och utan att föräldrarna är närvarande.

3. Sekretessbrytande regler

Det är bra att det i utredningen föreslås lättnader i sekretessen mellan kommuner. Ur ett medborgerligt perspektiv måste det vara svårt att förstå varför en viss uppgift är sekretessbelagd om den kommer från den en annan kommun medan den är offentlig om den kommer från den egna kommunen.

När det gäller sekretess inom hälso- och sjukvård kan man diskutera om det inte i vissa fall skulle vara möjligt att för domstol att få uppgifter därifrån som är av stor betydelse för vårdands- och boendefrågor. Ur barnets synvinkel kan det framstå som otillfredsställande om det finns kunskap inom någon del av samhället om faktorer som kan vara av stor vikt för vårdnads- eller boendefrågan, men dessa inte får läggas fram eftersom föräldrarnas integritet lägger i vägen för det. Man kan fundera på om inte barnens intresse väger tyngre än föräldrarnas önskan att inte uppgifterna får spridning. Vi ställer oss också frågande till om det är så att människor undviker att vända sig till hälso- och sjukvården av rädsla att uppgifterna inte kommer att användas i en vårdnadstvist.

Enligt vår mening bör det dock inte alla socialnämnder rutinmässigt ställa frågan till hälso- och sjukvården. Domstolen skulle dock ha möjlighet att i vissa situationer kunna begära uppgifter från hälso- och sjukvården. Det kan t ex ha uppkommit en diskussion i ett mål om en viss omständighet som kan vara av betydelse för vårdads- eller boendefrågan föreligger eller ej. Uppgift står kanske mot uppgift. Det framstår då som otillfredsställande sekretess ska hindra att det riktiga svaret ska kunna lämnas till tingsrätten från hälso- och sjukvården.

4. Medlare

Det är bra att några särskilda kvalifikationskrav inte ställs upp för medlare. Självfallet måste dessa vara lämpliga men ibland kan det snarare vara en personfråga än en fråga om utbildning och bakgrund. Hos oss har vi t ex mycket goda erfarenheter av två advokater, en man och en kvinna, som medlare.

5. Handläggningstider

Det är självfallet viktigt att vårdnadstvister avgörs inom rimlig tid. Man kan dock inte bortse från att många föräldrar inte har förmåga att träffa någon samförståndslösning i separationsfasen men väl har sådan möjlighet när situationen har "lugnat ned" sig något. I sådana fall framstår det som mer ändamålsenligt att dra ut något på handläggningen istället för att få fram ett snabbt avgörande som sedan kanske ändå inte följs eller någon av föräldrarna vill ompröva. Av den anledningen kan man inte helt bortse från att det kan krävas flera muntliga förberedelser för att nå en varaktig lösning.

Det kan väl noteras att regeringens och domstolsverkets verksamhetsmål i tvistemål, 7 månader, passar mindre väl för många vårdnadsmål.

6. Förutsättningar för ny talan

Tingsrätten delar utredningens förslag. Enligt vår mening vore det dock välgörande om det någonstans i förarbetena klargjordes att den nuvarande regeln om

att ogilla ett uppenbart ogrundat käromål alltid skulle kunna tillämpas i de situationer då det åberopas exakt samma omständigheter som nyligen prövats i ett annat mål mellan samma parter.

7. Särskilda domare i vårdnadsmål

Tingsrätten instämmer helt i utredningens slutsats att det inte bör införas bestämmelser om särskilda domare i vårdnadsmål. Med tanke på vilket dåligt genomslag reglerna om ungdomsdomare har fått är det sannolikt att regler om särskilda domare i familjemål skulle gå samma öde till mötes. Det beror förstås att det är en stor grupp av mål som är en av de vanligast förekommande på en domstol. Särskilt för en lite mindre tingsrätt är det praktiskt väldigt svårt att låta endast vissa domare syssla med den måltypen. Det hindrar inte att varje domstol får hitta modeller som passar just dras domstol bäst.

8. Konflikt och försoning

Tingsrätten har ingen invändning mot det arbetssätt som förekommer inom ramen för detta projekt. Samtidigt är detta i första hand en resursfråga för landets kommuner. Ett bra resultat när det gäller konflikter i vårdnadsmål innebär kanhända ändå en besparing på lite längre sikt för hela samhället.

I detta yttrande har deltagit lagmannen Göran Ingebrand, chefsrådmannen Marit Åkerblom och tingsfiskalen Jon Jonasson.

Som ovan

Göran Ingebrand

DATUM
2017-05-30

DIARIENR
TOS 2017/26:1